

## ការស្រាវជ្រាវពិនិត្យទ្រឹស្តីអក្សរសិល្ប៍ និងអត្ថប្រយោជន៍

សីហា ឆ្នាំ២០២៥

### ១. សេចក្តីផ្តើម

ការពិនិត្យឡើងវិញលើអក្សរសិល្ប៍នៅក្នុងការស្រាវជ្រាវសិក្សាគឺជាការពិនិត្យមើលយ៉ាងសំខាន់ និងជាប្រព័ន្ធនៃការងារអ្នកប្រាជ្ញដែលមានស្រាប់ទាក់ទងនឹងប្រធានបទជាក់លាក់មួយ។ វាបម្រើមុខងារសំខាន់ៗជាច្រើនដល់ការងាររបស់អ្នកបង្កើនសមត្ថភាព។

### និយមន័យ និងតួនាទីនៃការពិនិត្យទ្រឹស្តីអក្សរសិល្ប៍

#### Definition and Role of Literature Review

យោងតាមគំនិតនៃ Abdallah (2024) ការពិនិត្យឡើងវិញលើទ្រឹស្តីអក្សរសិល្ប៍មិនមែនគ្រាន់តែជាការសង្ខេបនៃការសិក្សាពីមុនៗប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែវាពាក់ព័ន្ធយ៉ាងសំខាន់ជាមួយនឹងអត្ថបទស្រាវជ្រាវរបស់អ្នកប្រាជ្ញដែលមានស្រាប់។ វាជួយអ្នកស្រាវជ្រាវ៖

1. បង្កើតតំបន់ស្រាវជ្រាវ៖ តាមរយៈការកំណត់បញ្ហាសំខាន់ៗ ការដកដេញដោល និងក្របខ័ណ្ឌទ្រឹស្តី អ្នកស្រាវជ្រាវកំណត់ការសិក្សារបស់ពួកគេក្នុងបរិបទបញ្ញត្តិទូលំទូលាយ។
2. បង្ហាញអំពីភាពត្រឹមត្រូវនៃការស្រាវជ្រាវ៖ វាបង្ហាញពីចន្លោះស្រាវជ្រាវ ភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នា ឬសំណួរដែលមិនមានចម្លើយនៅក្នុងអក្សរសិល្ប៍ ដោយផ្តល់នូវហេតុផលសម្រាប់ការសិក្សាថ្មី។
3. សំណួរស្រាវជ្រាវជាក់លាក់៖ តាមរយៈការវាយតម្លៃយ៉ាងសំខាន់ អ្នកស្រាវជ្រាវធ្វើការកែលម្អការផ្ដោតអារម្មណ៍របស់ពួកគេ និងបង្កើតសំណួរច្បាស់លាស់ និងអាចស្រាវជ្រាវបាន។
4. ប្រាប់អំពីជម្រើសវិធីសាស្ត្រ៖ វាណែនាំការជ្រើសរើសវិធីសាស្ត្រស្រាវជ្រាវសមស្របដោយការវិភាគចំណុចខ្លាំង និងចំណុចខ្សោយនៃវិធីសាស្ត្របានប្រើពីមុន។
5. បកស្រាយរកបត់ហើញនៃគម្រោង៖ លទ្ធផលត្រូវបានប្រៀបធៀបជាមួយនឹងការសិក្សាដែលមានស្រាប់ដើម្បីធ្វើការត្រួតពិនិត្យការរកឃើញ និងស្វែងរកភាពមិនស្របគ្នា។

**កម្មវិធីអនុវត្តនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ និងប្រទេសដែលមានចំណូលទាប**

នៅក្នុងបរិបទនៃប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ និងមានប្រាក់ចំណូលទាប ការពិនិត្យមើលទ្រឹស្តីអក្សរសិល្ប៍មានសារៈសំខាន់ជាពិសេសសម្រាប់៖

- កំណត់បញ្ហាប្រឈមជាក់លាក់តាមបរិបទ៖ ការសិក្សាសកលជាច្រើនប្រហែលជាមិនឆ្លុះបញ្ចាំងពីការពិតក្នុងតំបន់ទេ។ ការពិនិត្យមើលអក្សរសិល្ប៍អាចជួយស្វែងរកចន្លោះនៃចំណេះដឹងក្នុងតំបន់ជាក់លាក់បាន។
- ជៀសវាងការលែងត្រូវការតទៅទៀត៖ វាការពារការព្យាយាមស្រាវជ្រាវស្ទួនគ្នាដោយបង្ហាញនូវអ្វីដែលបានសិក្សារួចហើយ និងអ្វីដែលនៅមិនទាន់បានស្វែងយល់។
- ការគាំទ្រគោលនយោបាយ និងការអនុវត្ត៖ ភ័ស្តុតាងបានពីការពិនិត្យមើលទ្រឹស្តីអក្សរសិល្ប៍អាចប្រាប់អំពីគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍ អន្តរាគមន៍សុខភាព និងកំណែទម្រង់អប់រំដែលស្របតាមតម្រូវការក្នុងស្រុក។
- ការកសាងសមត្ថភាព៖ សម្រាប់អ្នកស្រាវជ្រាវក្នុងការកំណត់ធនធានទាប ការវាយតម្លៃទ្រឹស្តីអក្សរសិល្ប៍ផ្តល់នូវមូលដ្ឋានគ្រឹះសម្រាប់ការរៀនពីការអនុវត្តល្អបំផុតជាសកល និងសម្របខ្លួននៅក្នុងមូលដ្ឋាន។

**គោលបំណងនៃការពិនិត្យអក្សរសិល្ប៍ក្នុងការស្រាវជ្រាវពាណិជ្ជកម្ម និងសេដ្ឋកិច្ច**

នៅក្នុងការស្រាវជ្រាវផ្នែកធុរកិច្ច និងសេដ្ឋកិច្ច ការពិនិត្យឡើងវិញអក្សរសិល្ប៍មានគោលបំណងសំខាន់ៗមួយចំនួន៖

1. កំណត់គម្លាតចំណេះដឹង៖ វាជួយអ្នកស្រាវជ្រាវរកឃើញនូវអ្វីដែលបានសិក្សារួចហើយ និងកន្លែងណាដែលមានចន្លោះស្រាវជ្រាវ ឬភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នានៅក្នុងមូលដ្ឋានចំណេះដឹងបច្ចុប្បន្ន។
2. បង្កើតក្របខ័ណ្ឌទ្រឹស្តី៖ វាផ្តល់នូវមូលដ្ឋានគ្រឹះសម្រាប់ការជ្រើសរើសទ្រឹស្តី និងគំរូដែលណែនាំការរចនាស្រាវជ្រាវ និងការវិភាគ។
3. កែលម្អសំណួរស្រាវជ្រាវ៖ តាមរយៈការយល់ដឹងពីអ្វីដែលបានធ្វើ អ្នកស្រាវជ្រាវអាចធ្វើឲ្យការផ្តោតអារម្មណ៍របស់ពួកគេកាន់តែច្បាស់ និងបង្កើតសំណួរដែលពាក់ព័ន្ធ និងច្បាស់លាស់ជាងមុន។
4. ជៀសវាងការលែងត្រូវការស្ទួនគ្នា៖ វាធានាថាការស្រាវជ្រាវបានរួមចំណែកនូវការយល់ដឹងថ្មីៗ ជាជាងការបន្តការសិក្សាលើប្រធានបទដែលមានស្រាប់ និងដដែលៗ។
5. គាំទ្រជម្រើសវិធីសាស្ត្រ៖ វាបង្ហាញអំពីការជ្រើសរើសវិធីសាស្ត្រស្រាវជ្រាវសមស្របដោយផ្អែកលើអ្វីដែលបានធ្វើការដោះស្រាយបញ្ហានៅក្នុងការសិក្សាស្រដៀងគ្នា។
6. ការរកឃើញតាមបរិបទ៖ វាអនុញ្ញាតឱ្យអ្នកស្រាវជ្រាវប្រៀបធៀបលទ្ធផលរបស់ពួកគេជាមួយនឹងអក្សរសិល្ប៍ដែលមានស្រាប់ បង្កើនភាពជឿជាក់ និងភាពពាក់ព័ន្ធនៃការសន្និដ្ឋានរបស់ពួកគេ។

**ឧទាហរណ៍នៃគំរូសេដ្ឋកិច្ចដ៏ពេញនិយមនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍៖** គំរូកំណើន Harrod-Domar

នៅក្នុងបណ្តាប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍គំរូកំណើន Harrod-Domar Growth Model ត្រូវបានប្រើប្រាស់យ៉ាងទូលំទូលាយ ដែលផ្អែកលើគោលការណ៍សេដ្ឋកិច្ចរបស់ Keynesian។ វាសង្កត់ធ្ងន់លើទំនាក់ទំនងរវាង៖

- ប្រាក់សន្សំ (S): ជាចំណែកនៃប្រាក់ចំណូលដែលមិនប្រើប្រាស់។
- ការវិនិយោគ (I): កត្តាជំរុញកំណើនសេដ្ឋកិច្ច។
- Capital-output ratio (ICOR): ប្រសិទ្ធភាពនៃដើមទុនក្នុងការផលិតទិន្នផល។

**ការវិភាគគំរូត្រូវធ្វើការសន្មតសំខាន់ៗ៖**

- កំណើនសេដ្ឋកិច្ចអាស្រ័យលើកម្រិតនៃការសន្សំ និងផលិតភាពនៃការវិនិយោគ។
- គំរូនេះសន្មតថាសមាមាត្រទិន្នផលដើមទុនថេរ និងមានទិន្នផលមាត្រដ្ឋានថេរ (constant returns to scale) ។
- វាមានប្រយោជន៍ជាពិសេសសម្រាប់ការធ្វើផែនការតម្រូវការវិនិយោគ ដើម្បីសម្រេចបាននូវអត្រាកំណើនគោលដៅ។

កម្មវិធីអនុវត្តទ្រឹស្តីនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍៖

ការស្រាវជ្រាវទ្រឹស្តីបានរកឃើញការប្រើគំរូ Harrod-Domar ត្រូវបានអនុវត្តនៅក្នុងប្រទេសមានដូចជាប្រទេសវៀតណាមដើម្បី៖

- កំណត់គោលដៅកំណើនសេដ្ឋកិច្ច។
- ប៉ាន់ស្មានការវិនិយោគដែលត្រូវការដើម្បីសម្រេចបាននូវគោលដៅទាំងនោះ។
- ណែនាំគោលនយោបាយម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច រួមទាំងយុទ្ធសាស្ត្រសារពើពន្ធ និងរូបិយវត្ថុ

ជាឧទាហរណ៍ វៀតណាមបានប្រើគំរូនេះដើម្បីរៀបចំផែនការសម្រាប់អត្រាកំណើន 6.7% ដោយគណនាកម្រិតសន្សំ និងការវិនិយោគចាំបាច់ កែសម្រួលគោលនយោបាយស្របតាមស្ថិរភាពតម្រូវការ និងបង្កើនប្រសិទ្ធភាពដើមទុន។

**គោលបំណងនៃការពិនិត្យទ្រឹស្តីអក្សរសិល្ប៍នៅក្នុងអាជីវកម្ម ឧស្សាហកម្ម 4.0 និងការស្រាវជ្រាវសេដ្ឋកិច្ចឌីជីថល**

នៅក្នុងបរិបទនៃឧស្សាហកម្ម 4.0 និងសេដ្ឋកិច្ចឌីជីថល ការពិនិត្យមើលអក្សរសិល្ប៍បម្រើនូវគោលបំណងយុទ្ធសាស្ត្រមួយចំនួន៖

1. ការគូសផែនទីនិន្នាការបច្ចេកវិទ្យា៖ កំណត់អត្តសញ្ញាណបច្ចេកវិទ្យាដែលកំពុងរីកចម្រើនដូចជា AI, IoT, blockchain និង cloud computing ដែលកំពុងផ្លាស់ប្តូរឧស្សាហកម្ម។
2. ការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់៖ វាយតម្លៃពីរបៀបដែលការច្នៃប្រឌិតឌីជីថលប៉ះពាល់ដល់ផលិតភាពនិរន្តរភាព និងការប្រកួតប្រជែងនៅទូទាំងវិស័យ។
3. ការកំណត់អត្តសញ្ញាណគម្លាត៖ គូសបញ្ជាក់តំបន់ដែលការផ្លាស់ប្តូរឌីជីថលមានភាពយឺតយ៉ាវជាពិសេសនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍។
4. ប្រាប់អំពីគោលនយោបាយ និងយុទ្ធសាស្ត្រ៖ ផ្តល់ភស្តុតាងសម្រាប់បង្កើតយុទ្ធសាស្ត្រឌីជីថលជាតិ និងគោលនយោបាយឧស្សាហកម្ម។

5. គាំទ្រដល់ការអភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយចីរភាព៖ ស្វែងយល់ពីរបៀបដែលឧបករណ៍ឌីជីថលអាចកាត់បន្ថយការកសាង ធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវការប្រើប្រាស់ធនធាន និងជំរុញកំណើនដែលរួមបញ្ចូល។

**គំរូសេដ្ឋកិច្ចឌីជីថលដ៏ពេញលេញនៃប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍**

ការស្រាវជ្រាវទ្រឹស្តីអក្សរសិល្ប៍បានឱ្យដឹងពីការរីកលូតលាស់នៃបច្ចេកវិទ្យាឌីជីថលទៅតាមបរិបទ៖

**1. គំរូសេដ្ឋកិច្ចវេទិកាឌីជីថល**

គំរូនេះផ្ដោតលើតួនាទីនៃវេទិកា (ឧ. ពាណិជ្ជកម្មអេឡិចត្រូនិក បច្ចេកវិទ្យាហិរញ្ញវត្ថុ ការចែករំលែកឆ្លងកាត់) ក្នុងការអនុញ្ញាតឱ្យមានការចូលរួមផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច។ វាពាក់ព័ន្ធជាពិសេសនៅក្នុងប្រទេសដែលមានហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវន្តមានកម្រិត ប៉ុន្តែការជ្រៀតចូលតាមទូរស័ព្ទ និងអ៊ីនធឺណិតកំពុងកើនឡើង។

- ឧទាហរណ៍៖ នៅប្រទេសកេនយ៉ា ធនាគារ M-Pesa បានបង្កើនសេវាធនាគារតាមទូរស័ព្ទដែលអនុញ្ញាតឱ្យមនុស្សរាប់លាននាក់ទទួលបានសេវាហិរញ្ញវត្ថុដោយគ្មានធនាគារបែបប្រពៃណី។
- ផលប៉ះពាល់៖ បានជំរុញការរួមបញ្ចូលផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ សហគ្រាសខ្នាតតូចដែលគាំទ្រ និងសម្របសម្រួលការទូទាត់តាមឌីជីថល។

**2. គំរូនៃការបង្កើតតម្លៃដោយទិន្នន័យ (Data-Driven Value Creation Model)**

គំរូនេះសង្កត់ធ្ងន់លើការប្រើប្រាស់ការវិភាគទិន្នន័យ ដើម្បីជំរុញការច្នៃប្រឌិត ភាពជាសហគ្រិន និងការបង្កើតគោលនយោបាយ។

- ឧទាហរណ៍៖ ប្រព័ន្ធលេខសម្គាល់ជីវមាត្រ Aadhaar របស់ប្រទេសឥណ្ឌា និងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសាធារណៈឌីជីថលបានបើកដំណើរការលើការផ្តល់សុខុមាលភាពគោលដៅ និងការផ្ទៀងផ្ទាត់អត្តសញ្ញាណឌីជីថល។
- ផលប៉ះពាល់៖ អភិបាលកិច្ចប្រសើរឡើង កាត់បន្ថយការក្លែងបន្លំ និងបានបើកសេវាកម្មឌីជីថលដែលអាចធ្វើមាត្រដ្ឋានបាន។

**3. ការច្នៃប្រឌិតឌីជីថលសម្រាប់ឧស្សាហកម្ម 4.0**

ឧស្សាហកម្ម 4.0 រួមបញ្ចូលប្រព័ន្ធរូបវិទ្យាតាមអ៊ីនធឺណិត IoT (Internet of Things) និង AI ទៅក្នុងការផលិត និងសេវាកម្ម។ ការត្រួតពិនិត្យទ្រឹស្តីអក្សរសិល្ប៍នៅក្នុងផ្នែកនេះស្វែងយល់ពីរបៀបដែលឧបករណ៍ឌីជីថលបង្កើនស្វ័យប្រវត្តិកម្ម ភាពបត់បែន និងតាមដាន។

- ឧទាហរណ៍៖ នៅប្រទេសវៀតណាម និងឥណ្ឌា កូនភ្លោះឌីជីថល (digital twins) និងការវិភាគព្យាករណ៍ត្រូវបានប្រើនៅក្នុងការផលិត ដើម្បីបង្កើនប្រសិទ្ធភាពផលិតកម្ម និងកាត់បន្ថយពេលវេលារងចាំ។
- ផលប៉ះពាល់៖ បង្កើនប្រសិទ្ធភាព កាត់បន្ថយការចំណាយ និងបង្កើនសមត្ថភាពប្រកួតប្រជែង

**តើកូនភ្លោះឌីជីថលជាអ្វី (What Is a Digital Twin) ?**

Digital Twin គឺជាការចម្លងនិមិត្តនៃវត្ថុរូបវន្ត ប្រព័ន្ធ ឬដំណើរការ។ វាប្រើទិន្នន័យតាមពេលវេលាជាក់ស្តែង គំរូក្លែងធ្វើ និងការបង្រៀនម៉ាស៊ីនដើម្បីឆ្លុះបញ្ចាំង និងទស្សន៍ទាយអាកប្បកិរិយារបស់សមភាគីពិភពពិត ដែលវាអាចបកស្រាយបាន។

**សមាសធាតុសំខាន់ៗនៃឌីជីថលត្រីញ្ចី (Digital Twin) ៖**

1. អង្គភាពរូបវន្ត (Physical Entity) ៖ ម៉ាស៊ីនផលិតផល ឬប្រព័ន្ធពិតប្រាកដ (ឧ. រោងចក្រ យានជំនិះ ឬបណ្តាញថាមពល)។
2. គំរូឌីជីថល៖ តំណាងនិមិត្តដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយប្រើទិន្នន័យវិស្វកម្ម ការក្លែងធ្វើ និងក្បួនដោះស្រាយ។
3. ការតភ្ជាប់ទិន្នន័យ៖ ឧបករណ៍ចាប់សញ្ញា និងឧបករណ៍ IoT ប្រមូលទិន្នន័យតាមពេលវេលាជាក់ស្តែងពីអង្គភាពរូបវន្ត។
4. ម៉ាស៊ីនវិភាគ៖ AI និងម៉ាស៊ីនសិក្សាវិភាគទិន្នន័យដើម្បីក្លែងធ្វើប្រតិបត្តិការ ទស្សន៍ទាយការបរាជ័យ និងបង្កើនប្រសិទ្ធភាពប្រតិបត្តិការ។

**កម្មវិធីអនុវត្តនៅក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ (បរិបទឧស្សាហកម្ម 4.0) ៖**

កូនក្លោះឌីជីថលត្រូវបានប្រើប្រាស់កាន់តែខ្លាំងឡើងនៅក្នុងវិស័យដូចជា៖

- ការផលិត៖ ដើម្បីបង្កើនប្រសិទ្ធភាពខ្សែសង្វាក់ផលិតកម្ម កាត់បន្ថយពេលវេលារង់ចាំ និងកែលម្អគុណភាព។
- កសិកម្ម៖ សម្រាប់ការធ្វើកសិកម្មច្បាស់លាស់ តាមដានដី អាកាសធាតុ និងសុខភាពដំណាំ។
- ថាមពល៖ គ្រប់គ្រងក្រឡាចគ្រងឆ្នាតវៃ និងព្យាករណ៍ការថែទាំឧបករណ៍។
- ការធ្វើផែនការទីក្រុង៖ ក្លែងធ្វើចរាចរណ៍ ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ និងផលប៉ះពាល់បរិស្ថាន។

ឧទាហរណ៍៖ នៅក្នុងប្រទេសឥណ្ឌា កូនក្លោះឌីជីថលត្រូវបានប្រើប្រាស់នៅក្នុងគម្រោងទីក្រុងឆ្លាតវៃ ដើម្បីក្លែងធ្វើលំហូរចរាចរណ៍ និងការធ្វើផែនការហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ។ នៅប្រទេសវៀតណាម ពួកគេកំពុងត្រូវបានរុករកក្នុងការផលិតដើម្បីបង្កើនប្រសិទ្ធភាព និងកាត់បន្ថយកាកសំណល់។

**២. កម្មវត្ថុនៃការវិភាគស្រាវជ្រាវអក្សរសិល្ប៍ (Objective of Literature reviews)**

គោលបំណងនៃការត្រួតពិនិត្យទ្រឹស្តីស្រាវជ្រាវគឺដើម្បីរករក វិភាគ និងសំយោគការស្រាវជ្រាវដែលមានស្រាប់ទាក់ទងនឹងប្រធានបទជាក់លាក់មួយ ឬបញ្ហាស្រាវជ្រាវ។ វាជួយផ្តល់មូលដ្ឋានគ្រឹះសម្រាប់ការស្រាវជ្រាវថ្មីដោយកំណត់នូវអ្វីដែលបានដឹងរួចមកហើយ មានចន្លោះអ្វីខ្លះ (what gaps exist) និងវិធីសាស្ត្រទ្រឹស្តី ឬវិធីសាស្ត្រត្រូវបានប្រើប្រាស់។ ខាងក្រោមនេះគឺជាការពន្យល់លម្អិតអំពីគោលបំណងចម្បងរបស់វា ដែលគាំទ្រដោយការដកស្រង់ការសិក្សា។

**1. To Understand the Existing Body of Knowledge**

ការពិនិត្យឡើងវិញលើទ្រឹស្តីជួយអ្នកស្រាវជ្រាវទទួលបានការយល់ដឹងទូលំទូលាយ អំពីស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ននៃការស្រាវជ្រាវលើប្រធានបទជាក់លាក់មួយ។ វាអនុញ្ញាតឱ្យពួកគេសង្ខេបការរកឃើញសំខាន់ៗ កំណត់និន្នាការ និងវាយតម្លៃទ្រឹស្តី ឬក្របខ័ណ្ឌដែលបានប្រើ។

*"A literature review surveys scholarly articles, books, and other sources relevant to a particular issue, area of research, or theory, providing a description, summary, and critical evaluation of each work(ការវាយតម្លៃអក្សរសិល្ប៍ស្ទង់មតិអត្ថបទ សៀវភៅ និងប្រភពផ្សេងទៀតដែលទាក់ទងនឹងបញ្ហាជាក់លាក់មួយ តំបន់នៃការស្រាវជ្រាវ ឬទ្រឹស្តី ដោយផ្តល់នូវការពិពណ៌នា សេចក្តីសង្ខេប និងការវាយតម្លៃសំខាន់ៗនៃការងារនីមួយៗ.)"* (Hart, 1998, *Doing a Literature Review*).

**2. To Identify Gaps in the Literature**

គោលបំណងសំខាន់មួយគឺដើម្បីរំលេចផ្នែកដែលមិនទាន់បានសិក្សា ឬកន្លែងដែលលទ្ធផលមានភាពផ្ទុយគ្នា ឬមិនគ្រប់គ្រាន់។ នេះអាចជួយកំណត់សំណួរស្រាវជ្រាវតែមួយគត់ ឬបង្ហាញពីភាពត្រឹមត្រូវនៃតម្រូវការសម្រាប់ការសិក្សាថ្មីមួយ។

*"The review of literature provides an opportunity to identify gaps or inconsistencies in a body of knowledge, thus helping to establish a basis for further research. (ការពិនិត្យឡើងវិញនៃអក្សរសិល្ប៍ផ្តល់ឱកាសមួយដើម្បីកំណត់គម្លាត ឬភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នានៅក្នុងផ្នែកនៃចំណេះដឹង ដូច្នេះវាជួយបង្កើតមូលដ្ឋានសម្រាប់ការស្រាវជ្រាវបន្ថែម។)"* (Boote & Beile, 2005, *Scholars Before Researchers*).

**3. To Establish a Theoretical or Conceptual Framework**

ការពិនិត្យឡើងវិញទស្សនៈទ្រឹស្តីបានល្អណែនាំការជ្រើសរើសទ្រឹស្តី ឬគំរូដែលគាំទ្រដល់ការស្រាវជ្រាវ។ ការណ៍នេះជួយធានាថាការសិក្សាមានមូលដ្ឋានលើចំណេះដឹងដែលបានបង្កើតឡើង។

*"The literature review is integral in helping to construct a theoretical framework and conceptual framework for a study. (ការពិនិត្យឡើងវិញអក្សរសិល្ប៍មានសារៈសំខាន់ក្នុងការជួយបង្កើតក្របខ័ណ្ឌទ្រឹស្តី និងក្របខ័ណ្ឌគំនិតសម្រាប់ការសិក្សា។)"* (Creswell & Creswell, 2018, *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*).

**4. To Avoid Duplication**

ការពិនិត្យឡើងវិញនូវការស្រាវជ្រាវដែលមានស្រាប់ ធានាថាការងាររបស់អ្នកគឺមានលក្ខណៈជាប្រភពដើម ហើយមិនធ្វើការសិក្សាម្តងទៀតទេ លុះត្រាតែមានគោលបំណងគឺជាការចម្លង ។

*"A comprehensive literature review ensures that the researcher does not 'reinvent the wheel' and helps to avoid unnecessary duplication of effort. (ការពិនិត្យឡើងវិញលើអក្សរសិល្ប៍ដ៏ទូលំទូលាយធានាថាអ្នកស្រាវជ្រាវមិន 'បង្កើតកង់ឡើងវិញ' និងជួយជៀសវាងការព្យាយាមចម្លងដែលមិនចាំបាច់។)"* (Gall, Gall, & Borg, 2007, *Educational Research*)

**5. To Refine the Research Questions or Hypotheses**

ការពិនិត្យឡើងវិញទស្សនៈទ្រឹស្តីជម្រុញឱ្យអ្នកស្រាវជ្រាវធ្វើការផ្តោតអារម្មណ៍របស់ពួកគេកាន់តែច្បាស់ និងបង្កើតសំណួរស្រាវជ្រាវច្បាស់លាស់ដោយផ្អែកលើអ្វីដែលបានដឹងរួចហើយ។

*"Through a literature review, the researcher refines the problem under investigation, sets the boundaries for the study, and develops hypotheses or questions to be examined. (តាមរយៈការពិនិត្យអក្សរសិល្ប៍ អ្នកស្រាវជ្រាវបានកែលម្អបញ្ហាដែលកំពុងស៊ើបអង្កេត កំណត់ព្រំដែនសម្រាប់ការសិក្សា*

និងបង្កើតសម្មតិកម្ម ឬសំណួរដែលត្រូវពិនិត្យ។” (Machi & McEvoy, 2016, *The Literature Review: Six Steps to Success*)

## 6. To Inform Methodology

វាអាចផ្តល់នូវការយល់ដឹងអំពីការរៀបចំកិច្ចការស្រាវជ្រាវ ឧបករណ៍ ការប្រមូលទិន្នន័យ និងវិធីសាស្ត្រវិភាគដែលប្រើនៅក្នុងការសិក្សាពីមុន។

“Literature reviews can help researchers identify appropriate research methods and strategies that have been effective in similar studies. (ការពិនិត្យអក្សរសិល្ប៍អាចជួយអ្នកស្រាវជ្រាវកំណត់វិធីសាស្ត្រស្រាវជ្រាវសមស្រប និងយុទ្ធសាស្ត្រដែលមានប្រសិទ្ធភាពក្នុងការសិក្សាស្រាវជ្រាវផ្សេងៗគ្នា។)” (Ridley, 2012, *The Literature Review: A Step-by-Step Guide for Students*).

| តារាងសរុបកម្មវត្ថុស្រាវជ្រាវ                                    |                                                                                                            |
|-----------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| កម្មវត្ថុ Objective                                             | គោលបំណង/លទ្ធផល Purpose/Outcome                                                                             |
| ស្វែងយល់ពីចំណេះដឹងដែលមានស្រាប់<br>Understand existing knowledge | រៀនពីការរកឃើញ និងទស្សនៈដែលមានស្រាប់<br>Learn from existing findings and viewpoints                         |
| កំណត់គម្លាតនៃការស្រាវជ្រាវ<br>Identify research gaps            | ស្វែងរកសំណួរដែលមិនមានចម្លើយ ឬលទ្ធផលមិនស៊ីសង្វាក់គ្នា។<br>Find unanswered questions or inconsistent results |
| បង្កើតក្របខ័ណ្ឌទ្រឹស្តី<br>Build theoretical framework          | ភ្ជាប់ការសិក្សាជាមួយទ្រឹស្តី ឬគំរូដែលពាក់ព័ន្ធ<br>Find unanswered questions or inconsistent results        |
| ជៀសវាងការចម្លង<br>Avoid duplication                             | ធានាភាពដើមនិងភាពពាក់ព័ន្ធ<br>Ensure originality and relevance                                              |
| កែលម្អសំណួរស្រាវជ្រាវ<br>Refine research question               | ផ្ដោត និងបញ្ជាក់ទិសដៅសិក្សា<br>Focus and clarify the study's direction                                     |
| ប្រាប់អំពីវិធីសាស្ត្រ<br>Inform methodology                     | រៀនពីវិធីសាស្ត្រ និងយុទ្ធសាស្ត្រទិន្នន័យដែលបានបញ្ជាក់<br>Learn from proven methods and data strategies     |

## ៣. អត្ថប្រយោជន៍ក្នុងអាជីវកម្ម និងសេដ្ឋកិច្ច (Importance for Business and Economic)

នៅក្នុងការស្រាវជ្រាវអាជីវកម្ម និងសេដ្ឋកិច្ច ការវាយតម្លៃទស្សនៈទ្រឹស្តីផ្ដោតលើប្រធានបទមានគោលគំនិត និងគំរូសំខាន់ៗ ដែលជួយពន្យល់ពីរបៀបដែលសេដ្ឋកិច្ច ទីផ្សារ អង្គការ ឬឥរិយាបថដំណើរការ។ គោលបំណងស្នូលគឺដើម្បីយល់ពីអ្វីដែលការសិក្សាពីមុនបានរកឃើញ របៀបទ្រឹស្តីត្រូវបានអនុវត្ត និងកន្លែងដែលមានគម្លាតនៃការស្រាវជ្រាវ។ នេះជាការពន្យល់លម្អិតនៃធាតុស្នូលសំខាន់ៗបំផុត (គន្លឹះ ឬគំនិតសំខាន់) ដើម្បីផ្ដោតលើ៖

គំនិតស្នូលដើម្បីស្វែងរកការពិនិត្យអក្សរសិល្ប៍ពាណិជ្ជកម្ម និងសេដ្ឋកិច្ច

### 1. Theoretical Frameworks and Models

- រកមើលទ្រឹស្តីសេដ្ឋកិច្ច គំរូអាជីវកម្ម ឬក្របខ័ណ្ឌគំនិត (ឧ. ការផ្គត់ផ្គង់ និងតម្រូវការ កម្លាំងទាំងប្រាំរបស់ Porter ទ្រឹស្តីទីភ្នាក់ងារ សេដ្ឋកិច្ចអាកប្បកិរិយា)។
- វាជួយពន្យល់ពីរបៀប និងមូលហេតុដែលអ្វីៗកើតឡើងនៅក្នុងប្រព័ន្ធអាជីវកម្ម ឬសេដ្ឋកិច្ច។

ឧទាហរណ៍៖ នៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចការងារ ទ្រឹស្តីមូលធនមនុស្សត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាញឹកញាប់ដើម្បីពន្យល់ពីភាពខុសគ្នានៃប្រាក់ឈ្នួល និងការងារ។

**2. Key Variables and Relationships**

- កំណត់អថេរឯករាជ្យ និងអថេរអាស្រ័យ និងរបៀបដែលវាទាក់ទងគ្នាទៅវិញទៅមក។
- ស្វែងយល់ថា តើអថេរណាមួយមានឥទ្ធិពលលើដំណើរការអាជីវកម្ម អាកប្បកិរិយាអ្នកប្រើប្រាស់ ឬកំណើនសេដ្ឋកិច្ច។ល។

ឧទាហរណ៍៖ ការសិក្សាអាចស្វែងយល់ពីទំនាក់ទំនងរវាងការលើកទឹកចិត្តពន្ធ (អថេរឯករាជ្យ) និងកំណើន SME (អថេរអាស្រ័យ)។

**3. Trends and Patterns in the Industry or Economy**

- រកមើលនិន្នាការប្រវត្តិសាស្ត្រ ការផ្លាស់ប្តូរទីផ្សារ វដ្តសេដ្ឋកិច្ច ឬការអភិវឌ្ឍន៍បច្ចេកវិទ្យា។
- វាមានសារៈសំខាន់ជាពិសេសនៅក្នុងការស្រាវជ្រាវអាជីវកម្មដែលបានអនុវត្ត។

ឧទាហរណ៍៖ នៅក្នុងទ្រឹស្តី e-commerce អ្នកអាចសង្កេតមើលនិន្នាការកើនឡើងនៃការទិញទំនិញតាមទូរស័ព្ទ និងឥទ្ធិពលរបស់វាទៅលើឥរិយាបថអ្នកប្រើប្រាស់។

**4. Gaps in the Research**

- យកចិត្តទុកដាក់ចំពោះសំណួរដែលមិនទាន់មានចម្លើយ ភាពផ្ទុយគ្នា ការរកឃើញហួសសម័យ ឬតំបន់/បរិបទដែលមិនទាន់ស្រាវជ្រាវ។
- វាជួយបញ្ជាក់ពីប្រភពដើមនៃការស្រាវជ្រាវផ្ទាល់ខ្លួនរបស់អ្នក។

ឧទាហរណ៍៖ ការសិក្សាជាច្រើនអាចផ្តោតលើសេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍ ការស្រាវជ្រាវរបស់អ្នកអាចបំពេញចន្លោះដោយផ្តោតលើទីផ្សារបន្ត/ប៉េងប៉ោះនៅជនបទ។

**5. Methodologies Used**

- វិភាគពីរបៀបដែលអ្នកស្រាវជ្រាវបានធ្វើការសិក្សារបស់ពួកគេ៖ ប្រៀបធៀបវិធីសាស្ត្រគុណភាព និង/ឬ វិធីសាស្ត្របរិមាណ ប្រៀបធៀបការសិក្សារវាងករណីសិក្សា និងការស្ទង់មតិ គំរូសេដ្ឋកិច្ច។ល។
- វាជួយអ្នកស្រាវជ្រាវដល់ការចនាវិធីសាស្ត្រផ្ទាល់ខ្លួន និងជៀសវាងបញ្ហាទូទៅ។

ឧទាហរណ៍៖ ការសិក្សាអាជីវកម្មមួយចំនួនអាចពឹងផ្អែកលើការវិភាគតំរូវតំរង់ ( regression analysis ) ។ អ្នកផ្សេងទៀតអាចប្រើការសម្ភាសន៍ ឬការវិភាគ SWOT ។

**6. Policy Implications or Business Applications**

- ការសិក្សាជាច្រើនផ្អែកសេដ្ឋកិច្ច និងធុរកិច្ចណែនាំអំពីគោលនយោបាយ ឬសកម្មភាពយុទ្ធសាស្ត្រ។
- ទាំងនេះមានប្រយោជន៍ប្រសិនបើការស្រាវជ្រាវរបស់អ្នកមានគោលបំណងណែនាំការសម្រេចចិត្តនៅក្នុងអាជីវកម្ម រដ្ឋាភិបាល ឬអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល។

ឧទាហរណ៍៖ ទ្រឹស្តីស្តីពីមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុអាចណែនាំអំពីក្របខណ្ឌគោលនយោបាយ ដើម្បីបង្កើនការរួមបញ្ចូលផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុសម្រាប់ស្ត្រីនៅតាមជនបទ។

**7. Geographic and Cultural Context**

- ស្វែងយល់ពីកន្លែងដែលបានធ្វើការស្រាវជ្រាវពីមុន។ ជាការពិតឥរិយាបថអាជីវកម្ម និងសេដ្ឋកិច្ចប្រែប្រួលទៅតាមវប្បធម៌ និងទីតាំង។



- បរិបទក្នុងតំបន់ (ឧ. តំបន់ទន្លេមេគង្គ) ច្រើនតែមានសារៈសំខាន់ក្នុងសេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍ ឬការសិក្សាទីផ្សារកសិផលនៅទីជនបទ។

ឧទាហរណ៍៖ អ្វីដែលដំណើរការក្នុងទីផ្សារបន្លែ/ប៉េងប៉ោះរបស់ប្រទេសថៃអាចនឹងមិនដំណើរការក្នុងតំបន់ជនបទរបស់កម្ពុជាដោយសារហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធប្រតិបត្តិការអប់រំខុសគ្នា។

| តារាងសង្ខេបសារៈសំខាន់នៃការរំលឹកទ្រឹស្តីក្នុងអាជីវកម្ម/សេដ្ឋកិច្ច |                                                                                  |
|------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------|
| Key Element                                                      | Description                                                                      |
| ទ្រឹស្តី និងក្របខ័ណ្ឌ<br>Theories & Frameworks                   | គំរូសេដ្ឋកិច្ច ទ្រឹស្តីអាជីវកម្មប្រើដើម្បីពន្យល់ពីទំនាក់ទំនង                     |
| អថេរ & ទំនាក់ទំនង<br>Variables & Relationships                   | កត្តាសំខាន់ៗ និងរបៀបដែលពួកគេត្រូវបានភ្ជាប់ (មូលហេតុ ផលប៉ះពាល់ ការជាប់ទាក់ទងគ្នា) |
| និរន្តរភាព & លំនាំ Trends & Patterns                             | ការផ្លាស់ប្តូរឧស្សាហកម្ម/សេដ្ឋកិច្ចតាមពេលវេលា                                    |
| ចន្លោះស្រាវជ្រាវ<br>Research Gaps                                | បញ្ហាដែលមិនបានរក្សាទុក តំបន់ ឬការរកឃើញផ្ទុយគ្នា។                                 |
| វិធីសាស្ត្រដែលបានប្រើ<br>Methods Used                            | ឧបករណ៍ និងបច្ចេកទេសក្នុងការប្រមូលទិន្នន័យ និងការវិភាគ                            |
| កម្មវិធីគោលនយោបាយ និងអាជីវកម្ម<br>Policy & Business Applications | អនុសាសន៍ជាក់ស្តែងសម្រាប់អាជីវកម្ម ឬការបង្កើតគោលនយោបាយ                            |
| បរិបទភូមិសាស្ត្រ<br>Geographic Context                           | របៀបឬវិធីដែលកត្តាក្នុងស្រុកកំណត់ឥរិយាបថអាជីវកម្ម/សេដ្ឋកិច្ច                      |

#### ៤. ការស្រាវជ្រាវលើកទ្រឹស្តីក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍

សម្រាប់ប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍ ក្របខណ្ឌពិនិត្យអក្សរសិល្ប៍រឿងមានសម្រាប់ការស្រាវជ្រាវផ្នែកធុរកិច្ច និងសេដ្ឋកិច្ច គួរតែត្រូវបានកែសម្រួលដើម្បីឆ្លុះបញ្ចាំងពីភាពជាក់ស្តែងជាក់លាក់នៃបរិបទដូចជា ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធនៅមានកម្រិត ភាពទន់ខ្សោយរបស់ស្ថាប័ន ទីផ្សារក្រៅផ្លូវការឬអាជីវកម្មក្រៅប្រព័ន្ធ (informal markets) ឬរចនាសម្ព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ចជនបទ។ ក្របខណ្ឌត្រូវតែរួមបញ្ចូលទស្សនៈទ្រឹស្តី ភស្តុតាងជាក់ស្តែង និងបញ្ហាអភិវឌ្ឍន៍មូលដ្ឋាន។

#### ក្របខណ្ឌពិនិត្យទ្រឹស្តីសំខាន់ៗសម្រាប់ធុរកិច្ច និងសេដ្ឋកិច្ចក្នុងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍

នេះជាក្របខណ្ឌនៃរចនាសម្ព័ន្ធទ្រឹស្តីដែលមានសមាសធាតុសំខាន់ៗចំនួនប្រាំ រួមនឹងឧទាហរណ៍ដែលអនុវត្តចំពោះប្រទេសកម្ពុជា៖

##### 1. Theoretical Foundations

- កំណត់ទ្រឹស្តីសេដ្ឋកិច្ច និងធុរកិច្ចសំខាន់ៗដែលអាចអនុវត្តបានចំពោះប្រទេសដែលមានចំណូលទាប ឬសេដ្ឋកិច្ចអន្តរកាល (transition economies) ។
- ផ្ដោតលើសេដ្ឋកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍ សេដ្ឋកិច្ចស្ថាប័ន មីក្រូសេដ្ឋកិច្ច ភាពជាសហគ្រិន និងទ្រឹស្តីនានាផ្សេងៗ។

ឧទាហរណ៍សម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជា៖ ប្រើ Lewis Dual-Sector Model ដើម្បីពន្យល់ពីពលកម្មជនបទដែលផ្លាស់ប្តូរពីកសិកម្ម (ការចិញ្ចឹមជីវិត) ទៅឧស្សាហកម្មទីក្រុង ឬអាជីវកម្មក្រៅផ្លូវការ (informal businesses) ។

## 2. Development Challenges and Context

- រួមបញ្ចូលការសិក្សាដែលបង្ហាញពីឧបសគ្គចំពោះកំណើនសេដ្ឋកិច្ច ដូចជាស្ថាប័នខ្សោយ លទ្ធភាពទទួលបានហិរញ្ញវត្ថុទាប ការអប់រំមានកម្រិត អំពើពុករលួយ ឬហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធនៅទន់ខ្សោយ។
  - ផ្នែកនេះជួយកំណត់ទីតាំងជាក់ស្តែងនៃការធ្វើអាជីវកម្មនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ឬបរិបទស្រដៀងគ្នា។
- ឧទាហរណ៍ ពិនិត្យរបាយការណ៍របស់ធនាគារពិភពលោក និង ADB ដែលពិភាក្សាអំពីបញ្ហាស្ទះផ្នែកដឹកជញ្ជូន គម្លាតឌីជីថល និងភាពមិនផ្លូវការរបស់សហគ្រាសធុនតូច (SME informality) និងមធ្យមនៅកម្ពុជា។

## 3. Policy and Institutional Framework

- វិភាគអក្សរសិល្ប៍ទាក់ទងនឹងបទប្បញ្ញត្តិរបស់រដ្ឋាភិបាល គោលនយោបាយពាណិជ្ជកម្ម វិមជ្ឈការ និងការវិនិយោគបរទេស។
- ពិនិត្យមើលផែនការយុទ្ធសាស្ត្រជាតិ ឧទាហរណ៍ យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណរបស់កម្ពុជា ឬគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍ឧស្សាហកម្ម។

ឧទាហរណ៍ សិក្សាទស្សនៈទ្រឹស្តីអំពីរបៀបដែលយុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណជួយដល់កំណើន SME ឬ របៀបដែលតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស (SEZs) ទាក់ទាញ FDI ។

## 4. Business and Market Systems

- ផ្ដោតលើរបៀបដែលទីផ្សារដំណើរការក្នុងការអនុវត្ត រួមទាំងសេដ្ឋកិច្ចក្រៅប្រព័ន្ធ (informal economy) ខ្សែច្រវាក់តម្លៃជនបទ សហគ្រាសខ្នាតតូច និងសហគ្រិនភាព។
  - មើលការសិក្សាអំពីខ្សែច្រវាក់តម្លៃ បណ្តាញទីផ្សារ និងអាកប្បកិរិយាក្រុមហ៊ុនក្នុងស្រុក។
- ឧទាហរណ៍ ស្រាវជ្រាវលើខ្សែច្រវាក់កសិកម្មទៅទីផ្សារសម្រាប់បន្លែឬប៉េងប៉ោះនៅតំបន់ជនបទ ការវិភាគលើឧបសគ្គដូចជាភាពអាស្រ័យរបស់ឈ្មួញកណ្តាល និងការប្រែប្រួលតម្លៃផលិតផលកសិម្មជាដើម។

## 5. Innovation, Sustainability, and Inclusive Growth

- រួមបញ្ចូលទស្សនៈទ្រឹស្តីថ្មីៗស្តីពីការអនុម័តបច្ចេកវិទ្យា ហិរញ្ញវត្ថុឌីជីថល និរន្តរភាពបរិស្ថាន និងការដាក់បញ្ចូលយេនឌ័រនៅក្នុងអាជីវកម្ម។
- នេះធានាថាការពិនិត្យឡើងវិញរបស់អ្នកឆ្លុះបញ្ចាំងពីគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍ទំនើប (modern development goals) ។

ឧទាហរណ៍ ការសិក្សាអំពីរបៀបដែលវេទិកាទូទាត់តាមទូរស័ព្ទ (mobile payment platforms) ដូចជា Wing QR Pay ឬ Pi Pay លើកកម្ពស់លទ្ធភាពទទួលបានហិរញ្ញវត្ថុនៅក្នុងសហគមន៍ជនបទ។

| Sample Structure of a Literature Review in This Framework |                                                         |                                                   |
|-----------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------|---------------------------------------------------|
| Section                                                   | Content Description                                     | Example Topic in Cambodia                         |
| 1. មូលដ្ឋានគ្រឹះទ្រឹស្តី<br>Theoretical Foundations       | ការអភិវឌ្ឍន៍ និងសេដ្ឋកិច្ចស្ថាប័ន<br>ទ្រឹស្តីសហគ្រិនភាព | ទ្រឹស្តីពីវិស័យសម្រាប់ការផ្លាស់ប្តូរអាជីវកម្មជនបទ |

|                                                                            |                                                                                          |                                                                                    |
|----------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------|
| 2. បរិបទអភិវឌ្ឍន៍<br>Development Context                                   | បញ្ហាប្រឈមរបស់ជាតិ សេដ្ឋកិច្ច<br>ក្រោយជម្លោះ ឧបសគ្គនៃការអភិវឌ្ឍន៍<br>ជនបទ                | គម្លាតហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធក្នុងខេត្តជនបទ                                             |
| 3. ការត្រួតពិនិត្យគោលនយោបាយ<br>និងស្ថាប័ន<br>Policy & Institutional Review | គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍ជាតិ ច្បាប់<br>សហគ្រាសធុនតូច និងមធ្យម<br>បរិយាកាសវិនិយោគបរទេស          | ប្រសិទ្ធភាពនៃតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស<br>ការគាំទ្រពន្ធសម្រាប់សហគ្រាសធុនតូច<br>និងមធ្យម |
| 4. ប្រព័ន្ធទីផ្សារ និងការអនុវត្ត<br>Market Systems and<br>Practices        | ទីផ្សារក្រៅផ្លូវការ ការវិភាគខ្សែសង្វាក់<br>តម្លៃ លទ្ធភាពទទួលបានដើមទុន                    | ខ្សែច្រវាក់តម្លៃទីផ្សារបន្ថែម ឬប៉ងប៉ោះនៅ<br>ជនបទកម្ពុជា។                           |
| 5. ការច្នៃប្រឌិត និងការដាក់បញ្ចូល<br>Innovation and Inclusion              | ការប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យា ហិរញ្ញវត្ថុឌីជី<br>ថល និរន្តរភាព យេនឌ័រ និងសហគ្រា<br>នភាពយុវជន | ការប្រើប្រាស់វីដេអូ QR-code payment<br>ដោយអ្នកលក់ជាស្រ្តីនៅតាមជនបទ                 |

ហេតុអ្វីបានជាក្របខ័ណ្ឌទ្រឹស្តីនេះសំខាន់ (Why This Framework Matters) ?

- វាភ្ជាប់ទ្រឹស្តីទៅនឹងស្ថានភាពពិតរបស់កម្ពុជា
- វាកំណត់ទាំងបញ្ហាគោលនយោបាយកម្រិតម៉ាក្រូ និងបញ្ហាប្រឈមសហគ្រាសកម្រិតមីក្រូ
- វាគាំទ្រយុទ្ធកិច្ចសម្រាប់ការស្រាវជ្រាវរបស់អ្នកដោយការគូសបញ្ជាក់ពីចន្លោះស្រាវជ្រាវក្នុងតំបន់
- វាស្របតាមគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សកល (SDG 1, 8, 9, 17)

### ប្រភេទនៃការពិនិត្យទ្រឹស្តីអក្សរសិល្ប៍ (The types of literature reviews)

នៅក្នុងការសិក្សាស្រាវជ្រាវ មានប្រភេទជាច្រើននៃការពិនិត្យអក្សរសិល្ប៍ ដែលនីមួយៗមានគោលបំណងខុសៗគ្នា អាស្រ័យលើសំណួរស្រាវជ្រាវ វិន័យ (discipline) និងវិធីសាស្ត្រ។ ខាងក្រោមនេះគឺជាប្រភេទសំខាន់ៗនៃការវាយតម្លៃអក្សរសិល្ប៍ ជាមួយនឹងឧទាហរណ៍នៃកម្មវិធីសិក្សា ជាពិសេសនៅក្នុងអាជីវកម្មនិងសេដ្ឋកិច្ច។

#### 1. Narrative Literature Review ការពិនិត្យឡើងវិញនៃគំនិតនិទានកថា (Traditional Review)

- សង្ខេប និងបកស្រាយទស្សនៈ គំនិតដែលមានស្រាប់យ៉ាងទូលំទូលាយ ដោយគ្មានវិធីសាស្ត្រតឹងរឹង។
- មានប្រយោជន៍សម្រាប់ការផ្តល់នូវសាវតារ ឬបរិបទ (providing background or context) ។
- ជាទូទៅមាននៅក្នុងដំណាក់កាលដំបូងនៃការស្រាវជ្រាវ ឬការពិភាក្សាទ្រឹស្តី។

ឧទាហរណ៍ អ្នកស្រាវជ្រាវអាចធ្វើការត្រួតពិនិត្យការពិពណ៌នាអំពីផលប៉ះពាល់នៃការវិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេស (FDI) លើកំណើនសេដ្ឋកិច្ចនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ រួមទាំងប្រទេសកម្ពុជា ដោយពិនិត្យមើលទ្រឹស្តីបុរាណ និងសហសម័យ។

#### 2. ការពិនិត្យទស្សនៈទ្រឹស្តីជាប្រព័ន្ធ Systematic Literature Review (SLR)

- វិធីសាស្ត្រដ៏ម៉ត់ចត់ តម្លាភាព និងអាចផលិតឡើងវិញបាន ដើម្បីប្រមូល វាយតម្លៃ និងសំយោគការសិក្សាដែលពាក់ព័ន្ធទាំងអស់លើប្រធានបទដែលបានកំណត់យ៉ាងល្អ។

- ប្រើពិធីការច្បាស់លាស់សម្រាប់ការរួមបញ្ចូល/ការដកចេញ មូលដ្ឋានទិន្នន័យដែលបានស្វែងរក និងការវិភាគ។

ឧទាហរណ៍ SLR ស្តីពីប្រសិទ្ធភាពនៃមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុក្នុងការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រនៅក្នុងប្រទេសកំពុង អភិវឌ្ឍន៍នឹងអនុវត្តតាមគោលការណ៍ណែនាំរបស់ PRISMA និងវាយតម្លៃការសិក្សាជាច្រើនជាប្រព័ន្ធ។

### 3. ការពិនិត្យមើលវិសាលភាព (Scoping Review)

- ស្វែងយល់ពីព្រំដែន និងជម្រៅនៃតំបន់ស្រាវជ្រាវ គូសផែនទីគោលគំនិតសំខាន់ៗ ពីចន្លោះ និង ប្រភេទនៃភស្តុតាង។
- ជាញឹកញាប់ត្រូវបានគេប្រើដើម្បីវាយតម្លៃលទ្ធភាព មុនពេលការពិនិត្យឡើងវិញជាប្រព័ន្ធពេញ លេញ ឬការស្រាវជ្រាវថ្មី។

ឧទាហរណ៍ ការត្រួតពិនិត្យវិសាលភាពអាចពិនិត្យមើលទិដ្ឋភាពនៃការអប់រំសហគ្រិនភាពនៅតំបន់អាស៊ី អាគ្នេយ៍ ដោយកំណត់ប្រធានបទទូទៅ និងភាពចន្លោះនៃការស្រាវជ្រាវ។

### 4. Meta-Analysis ការវិភាគមេតា

- ប្រភេទនៃការពិនិត្យឡើងវិញជាប្រព័ន្ធដែលរួមបញ្ចូលគ្នាដោយស្ថិតិលទ្ធផលនៃការសិក្សាក្នុង បរិមាណច្រើនដើម្បីប៉ាន់ប្រមាណទំហំឥទ្ធិពលរួម។

ឧទាហរណ៍ ការវិភាគមេតាអាចវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់នៃការលើកទឹកចិត្តអត្រាពន្ធលើការអនុវត្ត SME ដោយប្រមូលផ្តុំទិន្នន័យពីការសិក្សាប្រទេសចំនួន 15 នៅទូទាំងប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍន៍។

### 5. Meta-Synthesis (Qualitative Synthesis)

- រួមបញ្ចូលការរកឃើញពីការសិក្សាគុណភាព ដើម្បីបង្កើតការបកស្រាយ ឬទ្រឹស្តីថ្មី។

ឧទាហរណ៍ ប្រើដើម្បីស្វែងរកការយល់ឃើញរបស់សហគ្រិនក្រៅផ្លូវការ (informal entrepreneurs) នៅ ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា និងរបៀបដែលតម្លៃវប្បធម៌មានឥទ្ធិពលលើយុទ្ធសាស្ត្រអាជីវកម្មរបស់ពួកគេ។

### 6. ការពិនិត្យឡើងវិញរួមបញ្ចូលគ្នា Integrative Review

- រួមបញ្ចូលគ្នានូវវិធីសាស្ត្រចម្រុះ (បរិមាណ + គុណភាព) ដើម្បីផ្តល់នូវការយល់ដឹងកាន់តែទូលំ ទូលាយអំពីប្រធានបទមួយ។

ឧទាហរណ៍ ការត្រួតពិនិត្យសមាហរណកម្មអាចរកទាំងទិន្នន័យស្ថិតិ និងការសម្ភាសន៍នៅតាមវិស័យ ដើម្បីសិក្សាពីឧបសគ្គចំពោះការដាក់បញ្ចូលហិរញ្ញវត្ថុឌីជីថលនៅក្នុងតំបន់ជនបទរបស់កម្ពុជា។

| Summary Table of Literature Review Types        |                                                     |                                                  |                                            |
|-------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|--------------------------------------------------|--------------------------------------------|
| Type                                            | Focus                                               | Method                                           | Example Application (Cambodia)             |
| ពិនិត្យឡើងវិញនិទានកថា<br>Narrative Review       | សេចក្តីសង្ខេបទូទៅ<br>General summary                | បរិយាយ<br>Descriptive                            | FDI និងនិន្នាការកំណើន<br>សេដ្ឋកិច្ច        |
| ការពិនិត្យឡើងវិញជាប្រព័ន្ធ<br>Systematic Review | ទូលំទូលាយ អាចចម្លងបាន។<br>Comprehensive, replicable | ពិធីការដែលមានរចនាសម្ព័ន្ធ<br>Structured protocol | ផលប៉ះពាល់មីក្រូហិរញ្ញវត្ថុលើ<br>ភាពក្រីក្រ |

|                                                     |                                                      |                                        |                                                   |
|-----------------------------------------------------|------------------------------------------------------|----------------------------------------|---------------------------------------------------|
| ការពិនិត្យមើលវិសាលភាព<br>Scoping Review             | ការធ្វើផែនទីទទឹងនិងគម្លាត<br>Breadth and gap mapping | ការពិនិត្យទូលំទូលាយ<br>Broad screening | ស្ថានភាពនៃការអប់រំសហគ្រិន<br>ភាព                  |
| ការវិភាគមេតា<br>Meta-Analysis                       | ការសំយោគបរិមាណ<br>Quantitative synthesis             | ស្ថិតិ<br>Statistical                  | ឥទ្ធិពលនៃពន្ធលើការអនុវត្ត<br>SME                  |
| ការសំយោគមេតា<br>Meta-Synthesis                      | ការសំយោគគុណភាព<br>Qualitative synthesis              | ការបកស្រាយ<br>Interpretative           | ការយល់ឃើញរបស់សហគ្រិន<br>ក្រៅផ្លូវការ              |
| ការពិនិត្យឡើងវិញរួមបញ្ចូលគ្នា<br>Integrative Review | ការសំយោគវិធីសាស្ត្រចម្រុះ<br>Mixed-methods synthesis | រួមបញ្ចូល<br>Inclusive                 | ឧបសគ្គចំពោះការចូលប្រើ<br>ប្រាស់ហិរញ្ញវត្ថុដីជម្រក |

## ៥. ប្រភេទទំព័រផ្នែកទ្រឹស្តី

ការសរសេររំលឹកទ្រឹស្តីអក្សរសិល្ប៍ចំនួនប្រវែងទំព័រមានការប្រែប្រួលអាស្រ័យលើប្រភេទនៃគម្រោងអត្ថបទស្រាវជ្រាវ បទដ្ឋានវិន័យ និងវិសាលភាពនៃការសិក្សា។ នេះគឺជាគោលការណ៍ណែនាំទូទៅសម្រាប់ចំនួនទំព័រ និងពាក្យដែលជាការរំពឹងទុកនៅក្នុងប្រភេទផ្សេងៗនៃការងារសិក្សា រួមទាំងការវាយតម្លៃទ្រឹស្តីដាច់ដោយឡែក (stand-alone reviews) អត្ថបទទិនានុប្បវត្តិ (journal articles) និក្ខេបបទថ្នាក់បរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់ (master's theses) និងបណ្ឌិត (Ph.D. dissertations)។ ខាងក្រោមនេះជាចំនួនទំព័រ និងចំនួនពាក្យដែលអាចប្រើក្នុងសិក្សាស្រាវជ្រាវ៖

### 1. Stand-Alone Literature Review

ទាំងនេះគឺជាការវាយតម្លៃអត្ថបទទ្រឹស្តីដោយឡែកដែលត្រូវបានបោះពុម្ពជាអត្ថបទឯករាជ្យនៅក្នុងទិនានុប្បវត្តិ (journals) (ឧ. ការពិនិត្យជាប្រព័ន្ធ ការពិនិត្យវិសាលភាព ការពិនិត្យនិទានកថា)។

យោង Grant & Booth (2009) និង Grant, M. J., & Booth, A. (2009) ប្រវែងអត្ថបទ៖

- ចំនួនពាក្យ: ចាប់ពី 4,000–10,000 words
- ចំនួនទំព័រ: ចន្លោះពី 10–25 pages (double-spaced)
- គោលបំណង: To synthesize existing research without original empirical data.  
ដើម្បីសំយោគការស្រាវជ្រាវដែលមានស្រាប់ដោយគ្មានទិន្នន័យដាក់ស្នែងដើម។
- ជាធម្មតាត្រូវបានបោះពុម្ពផ្សាយក្នុងទិនានុប្បវត្តិ (journals) ជាការពិនិត្យនិទានកថា ការពិនិត្យវិសាលភាព ឬការពិនិត្យជាប្រព័ន្ធ។
- ជម្រៅ និងប្រវែងខុសគ្នាអាស្រ័យលើវិធីសាស្ត្រ និងការគ្របដណ្តប់។

### 2. Scientific Journal Article (Empirical Research)

ការពិនិត្យឡើងវិញអក្សរសិល្ប៍នៅក្នុងអត្ថបទទិនានុប្បវត្តិ (journal article) ជាក់ស្តែងគឺជាផ្នែកមួយនៃការណែនាំហើយខ្លីជាង។ តាមរយៈ Hart (1998) and Swales & Feak (2012), Hart, C.

(1998) និង Swales, J. M., & Feak, C. B. (2012) ចំនួនពាក្យ និងទំព័រនៅចន្លោះ៖

- ចំនួនពាក្យ: ចន្លោះពី 500 – 1,500 words

- ចំនួនទំព័រ : ចាប់ពី 1 – 3 pages
- គោលបំណង: To briefly frame the research gap and justify the study.  
ដើម្បីសង្ខេបគម្លាតនៃការស្រាវជ្រាវ និងបង្ហាញអំពីភាពត្រឹមត្រូវនៃការសិក្សា។
- ការពិនិត្យអក្សរសិល្ប៍នៅក្នុងអត្ថបទទិន្នន័យប្រវត្តិ ជាធម្មតាជាផ្នែកមួយនៃផ្នែកសេចក្តីផ្តើម។
- ផ្ដោតលើការកំណត់គម្លាតនៃការស្រាវជ្រាវ។

### 3. Research Paper ( Non-Journal )

ការពិនិត្យឡើងវិញអក្សរសិល្ប៍នៅក្នុងអត្ថបទមិនមែនទិន្នន័យប្រវត្តិ ( Non-journal ) ជាក់ស្តែងគឺជាផ្នែកមួយនៃការណែនាំហើយខ្លីជាង។ ការបញ្ជាក់របស់ Hart ( 1998 ) និង Hart, C. ( 1998 ) លើប្រវែង៖

- ចំនួនពាក្យ: ចន្លោះពី 1,000 – 2,500 words
- ចំនួនទំព័រ : ចាប់ពី 1–3 pages
- អត្ថបទនេះរួមមានរបាយការណ៍បរិញ្ញាបត្រ ស្រាវជ្រាវតាមវិស័យ ឬឯកសារសន្និសីទ។
- វែងជាងការណែនាំអំពីទិន្នន័យប្រវត្តិ (journal ) ប៉ុន្តែខ្លីជាងជំពូកនិក្ខេបបទ។

### 4. Master's Thesis

តាមរយៈឯកសារ Ridley ( 2012 ) និង Ridley, D. ( 2012 ) ប្រវែងទំព័រក្នុងអត្ថបទស្រាវជ្រាវកម្រិតបរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់ និក្ខេបបទជាទូទៅអាចមានចំនួនពាក្យសរុបចាប់ពី: 15,000–30,000 words មានការប្រែប្រួលទៅតាមការស្រាវជ្រាវសង្គម ឬវិទ្យាសាស្ត្រពិត។ ក្នុងនោះប្រវែងទ្រឹស្តីអាចមាន៖

- ចំនួនពាក្យ: ចាប់ពី 3,000 – 10,000 words
- ចំនួនទំព័រ: ចាប់ពី 10 – 30 pages
- សមាមាត្រ: Often 20–40% of the total thesis length
- គោលបំណង: ដើម្បីបង្ហាញពីចំណេះដឹងជ្រៅជ្រះ និងការយល់ដឹងអំពីវិស័យស្រាវជ្រាវ។

ឧទាហរណ៍៖ និក្ខេបបទដែលមានពាក្យ 25,000 អាចមានការពិនិត្យអក្សរសិល្ប៍ពី 5,000–7,500 ពាក្យ។

### 5. Ph.D. Dissertation

តាមរយៈឯកសារ Booth et al. ( 2016 ) និង Booth, A., Sutton, A., & Papaioannou, D. ( 2016 ) ប្រវែងទំព័រក្នុងអត្ថបទស្រាវជ្រាវកម្រិតបរិញ្ញាបត្រជាន់ខ្ពស់ និក្ខេបបទជាទូទៅអាចមានចំនួនពាក្យសរុបចាប់ពី: 15,000–100,000 words មានការប្រែប្រួលទៅតាមការស្រាវជ្រាវសង្គម ឬវិទ្យាសាស្ត្រពិត។ ក្នុងនោះប្រវែងទ្រឹស្តីអាចមាន៖

- ចំនួនពាក្យ: 8,000–20,000+ words
- ចំនួនទំព័រ: ~20–60 pages
- សមាមាត្រ: Often 20–40% of the full dissertation
- គោលបំណង: ដើម្បីផ្តល់នូវមូលដ្ឋានដ៏ទូលំទូលាយ និងសំខាន់សម្រាប់ការស្រាវជ្រាវប្រភពដើម។
- ទូលំទូលាយបំផុត គ្របដណ្តប់ទ្រឹស្តី គំរូ និងភាពចន្លោះដែលពាក់ព័ន្ធទាំងអស់។

- ជាទូទៅមានចំនួនពី 15-25% នៃការបកស្រាយពាក្យចន្លោះពី 80,000-100,000 ។
- ឧទាហរណ៍៖ និក្ខេបបទពី 80,000 – 100,000 ពាក្យ ការពិនិត្យអក្សរសិល្ប៍អាចមាន 90,000 ពាក្យ ។

| Summary Table of Literature Review Length Guidelines |                          |                          |                                                                                                                   |
|------------------------------------------------------|--------------------------|--------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Type of Project                                      | Word Count<br>(Approx. ) | Page Count<br>(Approx. ) | Description                                                                                                       |
| 1. Stand-Alone Literature Review                     | 4,000–10,000             | 10–25 pages              | - Published independently<br>- A full article that synthesizes existing studies; no original data                 |
| 2. Scientific Journal Article                        | 500–1,500                | 1–3 pages                | - Short, targeted<br>- Part of the introduction; concise and targeted                                             |
| 3. Research Paper (Non-journal)                      | 1,000–2,500              | 3–8 pages                | - Common in undergraduate/postgraduate coursework or conferences                                                  |
| 4. Master's Thesis                                   | 3,000–10,000             | 10–30 pages              | -Synthesizing key debates<br>- Provides broad synthesis; demonstrates understanding of research gaps              |
| 5. Ph.D. Dissertation                                | 8,000–20,000+            | 20–60 pages              | - Comprehensive and critical<br>- Deep critical synthesis of research field; foundation for original contribution |

## References

1. Hart, C. (1998). *Doing a Literature Review: Releasing the Social Science Research Imagination*. SAGE Publications.
2. Boote, D. N., & Beile, P. (2005). Scholars Before Researchers: On the Centrality of the Dissertation Literature Review in Research Preparation. *Educational Researcher*, 34(6), 3–15.
3. Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. SAGE Publications.
4. Gall, M. D., Gall, J. P., & Borg, W. R. (2007). *Educational Research: An Introduction* (8th ed.). Pearson.
5. Machi, L. A., & McEvoy, B. T. (2016). *The Literature Review: Six Steps to Success* (3rd ed.). Corwin Press.
6. Ridley, D. (2012). *The Literature Review: A Step-by-Step Guide for Students* (2nd ed.). SAGE Publications.
7. Saunders, M., Lewis, P., & Thornhill, A. (2019). *Research Methods for Business Students* (8th ed.). Pearson.
8. Bryman, A., & Bell, E. (2015). *Business Research Methods* (4th ed.). Oxford University Press.
9. Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. SAGE Publications.
10. World Bank (<https://www.worldbank.org/en/country/cambodia>)
11. Asian Development Bank (<https://www.adb.org/countries/cambodia/main>)
12. UNDP Cambodia (<https://www.kh.undp.org>)
13. Royal Government of Cambodia – Ministry of Economy and Finance
14. Peer-reviewed journals (e.g., *Journal of Development Economics*, *Asian Economic Policy Review*)

15. Lewis, W. A. (1954). Economic Development with Unlimited Supplies of Labour. *The Manchester School*, 22(2), 139–191.
16. World Bank. (2023). *Cambodia Economic Update: Resilient Recovery, Structural Reforms Needed*.
17. Royal Government of Cambodia (2015). *Industrial Development Policy 2015–2025*.
18. USAID Cambodia HARVEST (2014). *Horticulture Value Chain Assessment Report*.
19. UNDP Cambodia (2021). *Digitalization and Financial Inclusion in Cambodia*.
20. Cronin, P., Ryan, F., & Coughlan, M. (2008). Undertaking a literature review: A step-by-step approach. *British Journal of Nursing*, 17(1), 38–43.
21. Tanfield, D., Denyer, D., & Smart, P. (2003). Towards a methodology for developing evidence-informed management knowledge by means of systematic review. *British Journal of Management*, 14(3), 207–222.
22. Munn, Z., Peters, M. D., Stern, C., et al. (2018). Systematic review or scoping review? Guidance for authors. *BMC Medical Research Methodology*, 18, 143.
23. Borenstein, M., Hedges, L. V., Higgins, J. P. T., & Rothstein, H. R. (2011). *Introduction to Meta-Analysis*. Wiley.
24. Whitemore, R., & Knafl, K. (2005). The integrative review: Updated methodology. *Journal of Advanced Nursing*, 52(5), 546–553.
25. Noblit, G. W., & Hare, R. D. (1988). *Meta-Ethnography: Synthesizing Qualitative Studies*. SAGE Publications.
26. Grant & Booth (2009) categorize various review types and suggest narrative reviews average 8,000–10,000 words.
27. Grant, M. J., & Booth, A. (2009). *A typology of reviews: An analysis of 14 review types and associated methodologies*. *Health Information & Libraries Journal*, 26(2), 91–108.
28. Hart (1998) and Swales & Feak (2012) note that in empirical studies, literature reviews are brief and focused.
29. Hart, C. (1998). *Doing a literature review: Releasing the social science research imagination*. SAGE.
30. Swales, J. M., & Feak, C. B. (2012). *Academic writing for graduate students: Essential tasks and skills* (3rd ed.). University of Michigan Press.
31. Swales & Feak (2012) emphasize brevity in empirical article reviews: ~10–15% of total length.
32. Swales, J. M., & Feak, C. B. (2012). *Academic writing for graduate students*. Univ. of Michigan Press.
33. Hart (1998) states student research papers often contain reviews of ~1,000–2,500 words depending on topic depth.



34. Hart, C. ( 1998 ). *Doing a literature review: Releasing the social science research imagination*. SAGE.
35. Ridley ( 2012 ) recommends that literature reviews in master's theses should show synthesis and evaluation of past research.
36. Ridley, D. ( 2012 ). *The literature review: A step-by-step guide for students* ( 2nd ed. ). SAGE.
37. Ridley ( 2012 ) advises a master's lit review to be comprehensive yet focused: 3,000–10,000 words.
38. Booth, Sutton, & Papaioannou ( 2016 ) emphasize that Ph.D. reviews must go beyond summary to critical engagement.
39. Booth, A., Sutton, A., & Papaioannou, D. ( 2016 ). *Systematic approaches to a successful literature review* ( 2nd ed. ). SAGE.
40. Booth et al. ( 2016 ) suggest Ph.D. reviews must be “critical and integrative” and can extend to 20,000+ words.